

Vreemde kostganger

Naakt lijkt ie, en niet van deze planeet. Dat komt omdat bremrapen geen bladeren hebben en omdat wij deze planten maar weinig zien. Bremrapen worden zowel gehaat als geliefd.

JOOST BOUWMEESTER

Blauwe bremraap
parasiteert op duinaveruit.
Foto: Joost Bouwmeester

Dat laatste geldt beslist niet voor de bewoners van het Middellandse-Zeegebied. In de mediterrane gebieden kennen ze de bremrapen maar al te goed. De plant is daar alles behalve populair onder de agrariërs. Oogsten mislukken als deze plant opduikt uit het niets. Als daar de bremraap met z'n aspergeachtige uiterlijk als een soort buitenaards wezen opduikt tussen de gezaaide producten op de akkers, zijn de rapen gaar. Alles wordt in het werk gesteld om deze pest te bestrijden, maar het zijn er vaak te veel omdat in één keer te laten lukken.

Bremrapen hebben wel de waardering en interesse van plantenkenners, want die beschouwen ze als een wonderlijke levensvorm. Het zijn namelijk parasitaire planten. Parasitisme is naar menselijke maatstaven asociaal gedrag, maar in de natuur is het nu eenmaal eten of gegeten worden. Op welke wijze is dan niet van belang. Overigens gaat de waardplant of gastheer niet ten onder aan het parasitaire gedrag van de bremraap. Ze hebben er slechts een vreemde kostganger bij. Eigenlijk leven ze tegen wil en dank samen. Het wasachtige uiterlijk wordt veroor-

zaakt door het ontbreken van bladgroen (chlorofyl). Ook bladeren om adem te halen (assimileren) ontbreken. Niet nodig want ze hebben de burens. Niet alleen voor een suikerklontje. Daar tappen ze mooi ook alle water en voedingsstoffen van af.

Plunderen

Alleen in de onmiddellijke nabijheid van hun gastheer kan het ontkiemende zaad uitgroeien tot een plant. Het kiemworteltje uit het zaad van de bremraap boort in het wortelstelsel van de gastheer. Het aftappen van de sapstroom en het plunderen van de provisiekast kan beginnen. In de ondergrondse knol of raap die vervolgens ontstaat wordt de parasiet met z'n gastheer verbonden. Een huwelijk tegen wil en dank. Uit de knol groeit de plant en die produceert 100-duizenden minuscule zaden. Het zaad wordt net als bij de orchissen door de wind getransporteerd. En dwarrelt vervolgens overal neer, op zoek naar de juiste waardplant. Het kan tot wel tien jaar in de grond wachten en z'n kiemkracht behouden. Vandaar de verrassing voor die arme Griekse boertjes. Het zijn de hennepvreter en de klavervreter, de twee beruchtste leden van de bremraapfamilie, die daar de oogst verwoesten. De naam zegt het al; echte uitvreters zijn het.

Look-alikes

In de kalkrijke duinen vinden wij drie bremraapsoorten: blauwe-, bitterkruid-, en walstrobremraap. Verspreidingsatlas.nl laat mooi zien dat hun verspreiding stopt waar de kalkrijke duinen overgaan in kalkarme duinen. De grote bremraap, waar de familie haar naam aan ontleent, groeit hier niet. Het is te kalkrijk voor z'n gastheer: de brem. De walstrobremraap is de algemeenste en parasiteert op walstrosoorten. Wie geen kaas gegeten heeft van plantendeterminatie breekt z'n botanische nek over de bremrapen. Op het eerste gezicht lijken ze allemaal op elkaar. Uitzondering is de fel blauw gekleurde blauwe bremraap. Wel hebben ze alle onderling andere gastheren. Eerste stap in de determinatie is daarom te kijken welke plant naast de desbetreffende bremraap staat. Vinden we echter zowel het walstro als het echt bitterkruid, dan heb je een probleem en helpt alleen ervaring of een loep. Hoewel nogal variabel in kleur is de walstrobremraap wat bleker dan de bitterkruidbremraap. Bovendien bloeit de walstrobremraap eerder en met de grootste bloemen. Al eind mei wenst het glad en geel walstro de walstrobremraap een 'hatelijk' welkom op de hellingen van onze duinen. Een zware bui start over het algemeen de bloei van de bremrapen. Valt er geen regen dan blijft ie gewoon ondergronds en wacht af.